

sa presumien de xemeneies en les seves fàbriques com a millor publicitat dels seus èxits i els seus productes. I els pobles també respiraven un íntim orgull de modernitat quan per damunt la planura dels teulats sobresortia l'agulla d'una xemeneia. L'economia agrícola, que encarava l'home per milers d'anys a l'horitzontalitat dels solcs de terra, contrastava amb la nova economia encarnada en l'agorçada verticalitat de la xemeneia. Així

s'explica —és un exemple que tinc proper— que el dibuixant de la caràtula —estrenada el 1916— del *Full parroquial de Salt* no troba millor aurèola per al patró de la vila que el fum espès de la xemeneia de la fàbrica, uns pallers humils als seus peus.

Si els pintors romànics i de paisatges bucòlics les ignoren, les xemeneies irrompen amb força en els primers assaigs cubistes. Quan Picasso el 1909 va a Horta de Sant Joan i pinta el quadre *Fàbrica*,

situa una vigorosa xemeneia com a eix vertical i central de la composició. Ja uns anys abans (1900), en la pintura de Ramon Casas *Càrrega de la Guàrdia Civil* les xemeneies de fons simbolitzaven les noves tensions socials.

La construcció de xemeneies industrials coincideix amb l'adopció de la caldera de vapor en els processos de producció i l'ús del carbó com a font d'energia. La xemeneia era conducte d'evacuació de fums, però, sobretot, proporcionava

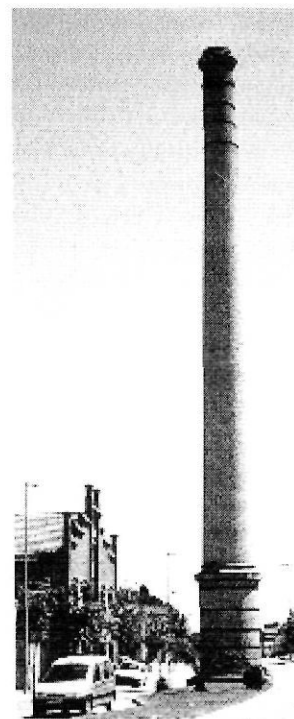
Periodistes literats, literats periodistes

No fa gaires anys, l'escriptor Vicenç Pagès va dedicar tot un capítol del seu llibre *Un tramvia anomenat text* a les relacions entre periodisme i literatura, sota l'epígraf «Divorciats que se saluden». S'hi engruna-va el recel mutu que tradicionalment ha existit entre els cercles literari i periodístic: els primers titllen els gèneres periodístics d'insubstancials i simplistes, els altres acusen tot allò literari de pedant, amanerat i soporífer. Vicenç Pagès, novel·lista, contista i periodista alhora, al capdavant advocava a favor d'una reconciliació entre aquest parell de vells divorciats perquè ambdós tenen molt, moltíssim en comú.

Per bé que els tòpics es resisteixen a morir, la barrera és cada vegada més saltada. D'una banda, els literats no fan escarafalls davant les col·laboracions periodístiques, de manera que la seva presència és molt habitual a la premsa. De més a més, llevat dels escrits d'urgència o dels que tenen temàtiques massa efímeres, molts dels seus articles acaben essent recopilats en aplecs de tapes dures que poden restar sense miraments al costat dels seus llibres de poemes o novel·les. D'altra banda, a poc a poc es va rescalant els bons periodistes (que necessàriament han de ser bons escriptors) de l'injust oblit dins la història de la literatura. Darrerament hem anat recuperant, meravellats, la prosa periodística catalana de la primera meitat del segle XX, mitjançant confortables col·leccions que ens retomen els articles de Josep M. Planes, Irene Polo o Eugeni Xammar, entre d'altres.

Superada la barrera dels prejudicis, d'aquí en endavant, ¿com el recordarem, el malaguanyat escriptor David Colomer, a qui hem perdut aquest estiu passat? Quan, per no perdre'l per sempre, s'apleguin els seus textos, bé caldrà encabir-hi alguna de les seves cròniques esportives, digníssimes, imaginatives i perspicaces, al costat de les seves narracions i també dels seus Tríptics, els híbrids perfectes entre periodisme i literatura, perquè apareixien a *El Punt* com a articles, però no eren sinó micro-relats de rellotgeria suïssa, d'engranatge ben lubricat, rodes dentades, tot ben engalzat. David Colomer, el periodista, el contista: tant hi fa, l'etiqueta.

Josep Pujol i Coll

Pieter van der Meer

La xemeneia de Celrà.

un fort tiratge per millorar la combustió del carbó i el rendiment de la caldera. A partir de la potència calorífica necessària per a la producció, acurats càlculs en determinaven l'altura i el diàmetre. Se'n van construir fins ben entrats els anys 50 del segle XX, quan altres energies (electricitat, fueloil, gas natural) anaren substituint de manera avantatjosa la caldera de carbó i la màquina de vapor.

Externament les xemeneies tenen tres parts ben diferenciades: la base, el que és pròpiament el tub, i el coronament superior. La base normalment adopta la